KOMISJA EUROPEJSKA
DYREKCJA GENERALNA
DS. PODATKÓW I UNII CELNEJ
Polityka celna
Zarządzanie ryzykiem, bezpieczeństwo i kontrole szczególne

Bruksela, dnia 13 czerwca 2006 r.

DOKUMENT ROBOCZY

TAXUD/2006/1452

UPOWAŻNIONE PODMIOTY GOSPODARCZE

MODEL AEO COMPACT

SPIS TREŚCI

1 METODOLOGIA 2

2 ETAPY SYSTEMU RAMOWEGO 5

2.1 Wniosek o uzyskanie statusu AEO 5

2.2 Powiązane warunki formalne 5

2.3 Wytyczne dotyczące norm i kryteriów 5

2.3.1 Treść wytycznych 5

2.3.2 Dwa zastosowania wytycznych 5

2.4 Proces mapowania ryzyka 6

2.4.1 Wprowadzenie 6

2.4.2 ETAP 1 Zrozumienie charakteru działalności gospodarczej 7

2.4.3 ETAP 2 Jasne określenie celów 8

2.4.4 ETAP 3 Rozpoznanie ryzyka 9

2.4.5 ETAP 4 Ocena ryzyka 10

2.4.6 ETAP 5 Reakcja na ryzyko 13

2.5 Przyznanie statusu AEO 15

2.6 Niższy wynik ryzyka upoważnionych podmiotów gospodarczych 15

2.7 Plan audytu (metody kontroli) 16

2.8 Ocena 16

MODEL AEO COMPACT

W 2002 r. powołano grupę projektową Customs 2002 celem dokonania przeglądu katalogu wskaźników ryzyka dotyczącego podmiotów gospodarczych oraz opracowania wspólnego ramowego systemu oceny ryzyka podmiotów gospodarczych, zwanego COMPACT (ang. *Compliance Partnership, Customs and Trade* – Zgodność z wymogami i partnerstwo w branży celnej i handlowej).

1 METODOLOGIA

Służby celne mają długą tradycję w dokonywaniu kontroli przesyłek towarów. Jeszcze w drugiej połowie XX wieku towary zgłaszane do oclenia były sprawdzane przez urzędników celnych nawet w 100%. Jednak z uwagi na olbrzymi przepływ towarów i globalizację handlu współczesna administracja celna staje przed koniecznością ciągłego dostosowywania pełnionej przez siebie roli. Obecnie celnicy nie są już w stanie zweryfikować każdego zgłoszenia celnego ze względu na brak możliwości podołania tak dużemu nakładowi pracy. Nawet gdyby taka możliwość istniała, nie byłoby to ani konieczne, ani wskazane. Działania projektowe zostały skoncentrowane na współczesnych metodach analizy ryzyka oraz kontrolach prowadzonych na podstawie audytów, a tym samym na zmniejszeniu kosztów uzyskania zgodności z wymogami prawnymi w odniesieniu do obrotu towarowego. Dzięki temu służby celne przyczynią się do zwiększenia konkurencyjności europejskich podmiotów gospodarczych na rynku światowym i jednocześnie będą przydzielać zasoby tam, gdzie są one najbardziej potrzebne.

Jednym z głównych zadań służb celnych jest ocena ryzyka związanego z przepływem towarów. Na ryzyko składają się czynniki mogące wpływać na cele służb celnych. W realizacji tych celów ważnym elementem jest obszerna wiedza na temat ryzyka, w obliczu którego stajemy, oraz wpływu, jaki może ono mieć na te cele. Administracje celne w państwach członkowskich zdecydowały się prowadzić kontrolę podmiotów gospodarczych w oparciu o zarządzanie ryzykiem. Przyczyną zastosowania zarządzania ryzykiem jest chęć ukierunkowania działań kontrolnych służb celnych na ryzyko, a nie na losowo wybrane aspekty lub deklaracje.

Wykorzystując zarządzanie ryzykiem, służby celne biorą pod uwagę środki podjęte przez same podmioty w celu zapobiegania ryzyku w procesach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Administracje celne pragną w szczególności skierować swoje ograniczone możliwości na ryzyko, które nie było ujęte lub zostało w niedostateczny sposób uwzględnione w środkach podjętych przez dany podmiot gospodarczy. Aby być w stanie realizować to podejście, niezbędne jest stworzenie dobrego obrazu podmiotu gospodarczego, procesów jego działalności i podjętych przez niego środków ograniczenia ryzyka związanego z procesami fiskalnymi i niefiskalnymi, wraz z łańcuchem dostaw. Służby celne muszą zatem ocenić organizację podmiotu gospodarczego, jego procesy, procedury, zarządzanie itd. Krótko mówiąc, ocenie musi być poddana organizacja administracji podmiotu gospodarczego oraz posiadany przez niego wewnętrzny system kontroli.

Ramowy system COMPACT stanowi metodologię umożliwiającą dokonanie takiej oceny zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym – gdy sytuacja dotyczy większej liczby krajów.

To elastyczne narzędzie, które można wykorzystać do ochrony nie tylko interesów fiskalnych państwa członkowskiego lub Wspólnoty, ale również interesów niefiskalnych, takich jak ochrona zewnętrznych granic Wspólnoty (np. bezpieczeństwo łańcucha dostaw i walka z przemytem).

Częściami, które zostały zintegrowane z modelem AEO COMPACT, są metoda mapowania ryzyka (ang. *risk mapping*) oraz wytyczne dotyczące norm i kryteriów. Podmiot ubiegający się o status upoważnionego podmiotu gospodarczego (ang. *authorised economic operator* – AEO) będzie musiał – zgodnie z własnym modelem przedsiębiorstwa i analizą ryzyka – wdrożyć systemy i procedury oraz spełnić warunki i wymogi zawarte we Wspólnotowym Kodeksie Celnym oraz wytycznych dotyczących norm i kryteriów.

Służby celne i dany podmiot gospodarczy będą musiały współpracować w celu zaangażowania wnioskodawcy w prace związane z oceną ryzyka, opisane w niniejszym dokumencie. Organy celne muszą skontrolować, czy wnioskodawca spełnia odpowiednie wymogi branżowe i wymogi zawarte we Wspólnotowym Kodeksie Celnym.

- Opisany system ramowy może być stosowany przez urzędników celnych do określania, czy potencjalne ryzyko dotyczy danego podmiotu gospodarczego i jego procesów biznesowych.

- System ramowy jest również narzędziem do określenia, czy podmiot spełnia odpowiednie wymogi oraz jaki w związku z tym poziom kontroli powinien być zastosowany przez służby celne w odniesieniu do danego podmiotu gospodarczego.

- System ten ma umożliwić przeprowadzenie audytu wstępnego. Celem takiego audytu może być zbadanie, czy można pozytywnie rozpatrzyć wniosek o przyznanie statusu podmiotu upoważnionego oraz ewentualnych uproszczeń i ułatwień.

MODEL AEO COMPACT

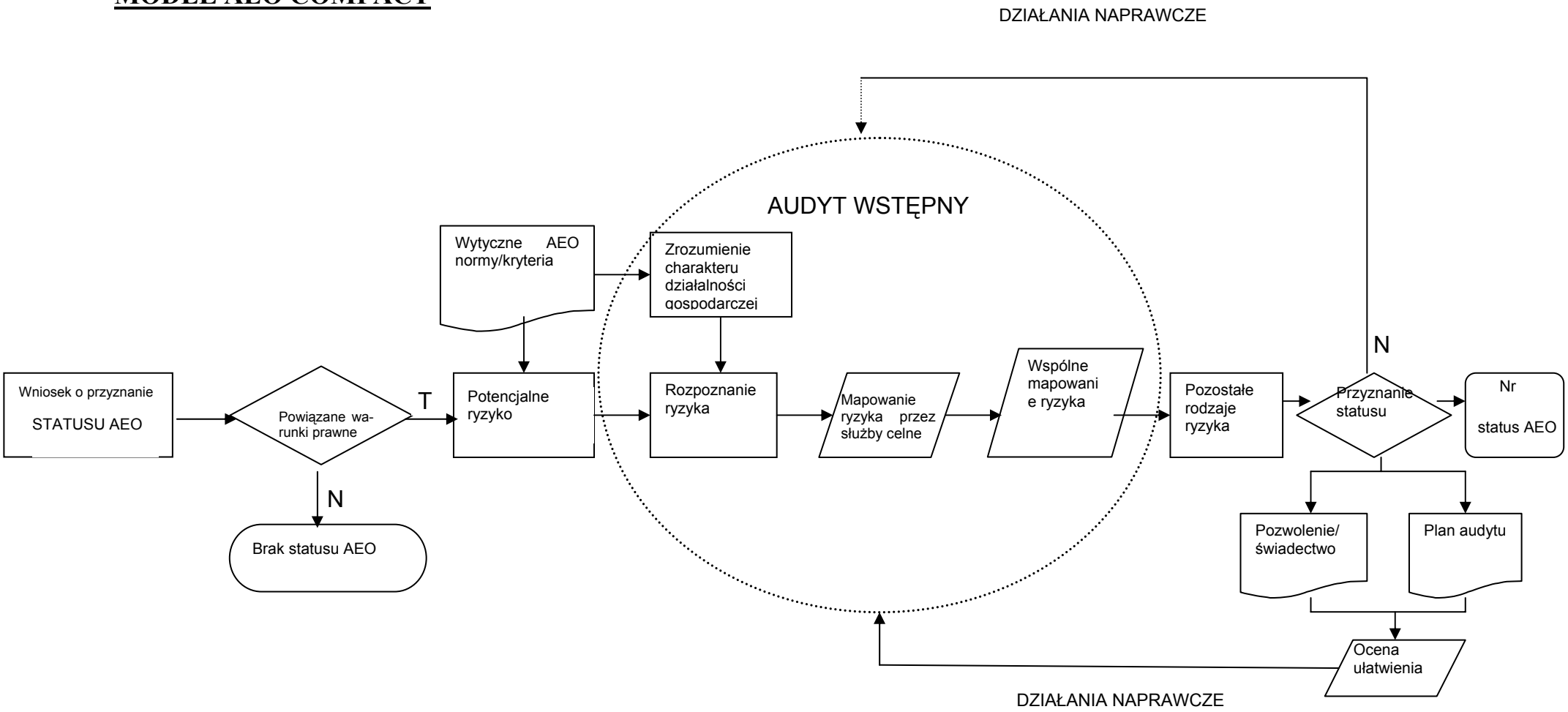

2 ETAPY SYSTEMU RAMOWEGO

W systemie ramowym COMPACT wyróżnia się szereg różnych faz, wyszczególnionych poniżej. Ich opis może wywołać wrażenie, że każda faza jest działaniem odosobnionym. W rzeczywistości fazy te często się ze sobą łączą, np. podczas dialogu między służbą celną a sektorem handlu.

2.1 Wniosek o uzyskanie statusu AEO

Należy uzupełnić po uzgodnieniu ostatecznego tekstu prawnego.

2.2 Powiązane warunki formalne

Pierwszym krokiem w procesie rozpatrywania wniosku jest określenie przez organy celne, czy zostały spełnione warunki formalne związane z daną procedurą lub środkiem ułatwiającym. Krok ten można zrealizować dość szybko. Jeśli wnioskodawca nie jest w stanie spełnić warunków formalnych, wniosek należy odrzucić. W takim przypadku nie ma potrzeby, aby organy celne prowadziły dalej całą procedurę oceny.

2.3 Wytyczne dotyczące norm i kryteriów

2.3.1 Treść wytycznych

Jak wspomniano powyżej, zawarte w tym dokumencie tabele dotyczące rodzajów ryzyka i wymogów stanowią integralną część systemu ramowego AEO COMPACT.

Wytyczne zawierają normy i kryteria podzielone na pięć sekcji:

1) Informacje o przedsiębiorstwie
2) Dotychczasowe przestrzeganie wymogów celnych
3) System rachunkowości i system logistyczny przedsiębiorstwa
4) Wypłacalność
5) Wymogi dotyczące bezpieczeństwa i ochrony.

Każda sekcja jest podzielona na kilka podsekcji. Na przykład Sekcja V – Wymogi dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zawiera podczęści: 5.03 Obszary ochrony fizycznej; 5.07 Składowanie towarów; 5.11 Bezpieczeństwo personelu. Każda podsekcja obejmuje jeden lub więcej aspektów, tzw. „obszarów zainteresowania".

Wszystkie wskaźniki ryzyka są powiązane z opisem ryzyka i obszarami zainteresowania, które powinny łączyć urzędników celnych i podmioty gospodarcze podczas właściwej oceny ryzyka. Obszary zainteresowania można wykorzystać do sprawdzenia, czy dane rodzaje ryzyka rzeczywiście dotyczą konkretnego podmiotu gospodarczego oraz do zbadania środków podjętych przez ten podmiot celem ograniczenia ryzyka. Podczas procesu audytu wstępnego wytyczne są niezwykle ważnym instrumentem.

2.3.2 Dwa zastosowania wytycznych

Wytyczne dotyczące norm i kryteriów można wykorzystywać na dwa sposoby.

Pierwszym z nich jest wysłanie wytycznych podmiotowi, który następnie będzie mógł dokonać samooceny i opracować profil procesów prowadzonej działalności gospodarczej, w szczególności aspektów związanych z łańcuchem dostaw. Organy celne mogą później porównać taki profil z rzeczywistą sytuacją. Realizacja tej opcji zależy od specjalistycznej wiedzy i umiejętności personelu danego podmiotu gospodarczego. Druga możliwość to wykorzystanie wytycznych przez organy celne do określenia aspektów, które należy

zbadać podczas audytu wstępnego. W takim przypadku kontroler celny osobiście szuka odpowiedzi na istniejące pytania.

Wytyczne opracowano jako instrument ogólny, ale jest on na tyle elastyczny, że do powszechnych rodzajów ryzyka można dołożyć określone rodzaje ryzyka dla danego kraju. W ten sposób można uwzględnić różnice w aspektach lokalnych lub regionalnych.

2.4 Proces mapowania ryzyka

2.4.1 Wprowadzenie

Jak już wcześniej opisano, u podstaw ramowego systemu COMPACT leży ocena ryzyka podmiotu gospodarczego. Oceny tej można dokonać wykorzystując metodę mapowania ryzyka. W środowisku przedsiębiorstw metoda mapowania ryzyka jest bardzo rozpowszechniona. Również służby celne mogą czerpać korzyści z wprowadzenia metody mapowania ryzyka jako systemowej metody oceny i określania ryzyka. Co więcej, podejście systemowe jest również potrzebne do określenia sposobu kontroli, a następnie do oceny certyfikowanego operatora.

Celem tej metody jest uszeregowanie rodzajów ryzyka pod względem ważności poprzez ocenę prawdopodobieństwa i wpływu ryzyka na cele służb celnych. Jest to metoda, która zapewnia strukturyzację oraz pomoc w ocenie znaczenia i w określaniu rodzajów ryzyka. Stosując metodę mapowania ryzyka oraz środki przewidziane w ramowym systemie COMPACT, uzyskuje się ustrukturyzowane podejście nakierowane na identyfikację rodzaju ryzyka, ocenę ryzyka, metodę kontroli i ocenę pod kątem ciągłych usprawnień.

Zgodnie z początkowymi założeniami proces mapowania ryzyka składa się z pięciu podstawowych etapów:

Etap 1; Zrozumienie działalności gospodarczej (danego podmiotu),

Etap 2; Jasne określenie celów służby celnej,

Etap 3; Rozpoznanie ryzyka (jakie rodzaje ryzyka mogą wpłynąć na realizację celów służby celnej),

Etap 4; Ocena ryzyka (jakie rodzaje ryzyka są najważniejsze),

Etap 5; Reakcja na ryzyko; jakie środki podjąć, by zmniejszyć (pozostałe) rodzaje ryzyka.

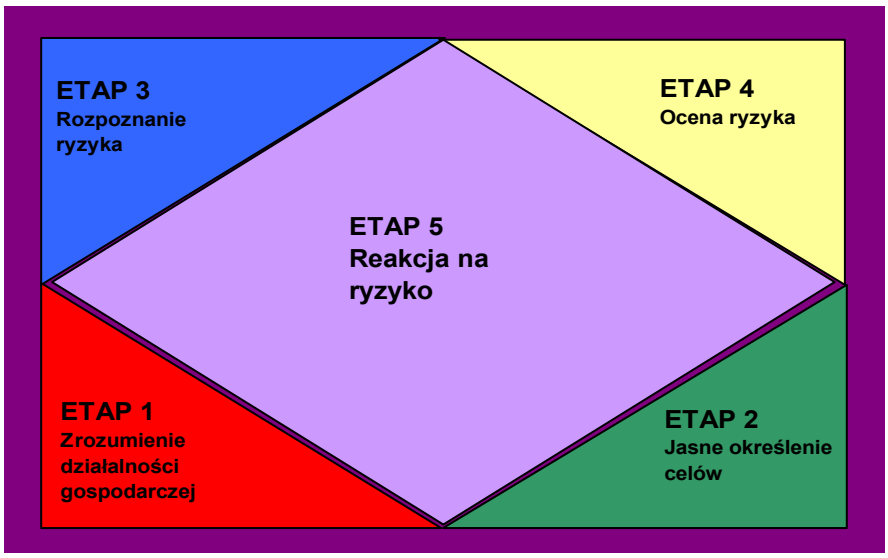

2.4.2 ETAP 1 Zrozumienie charakteru działalności gospodarczej

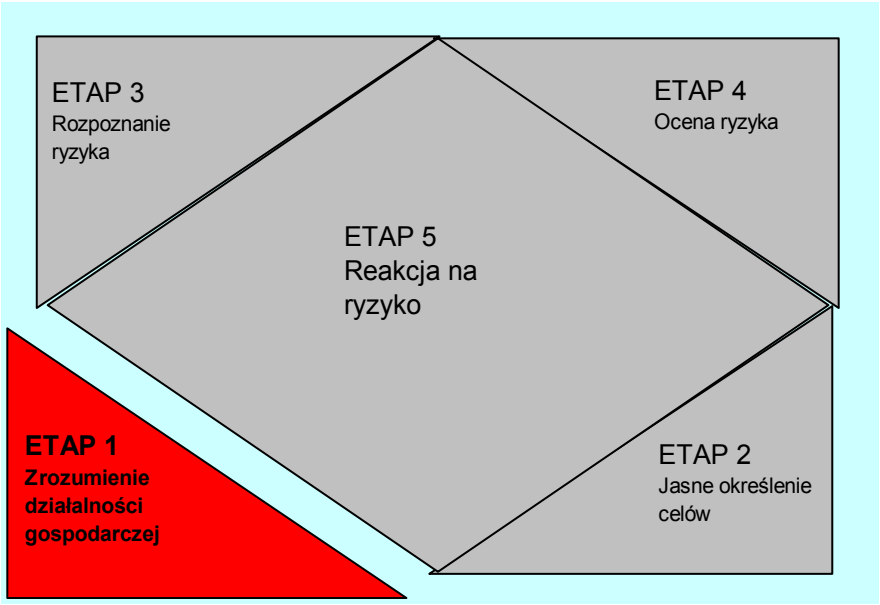

Organy celne muszą uzyskać wgląd w działalność gospodarczą danego podmiotu. Elementem o kluczowym znaczeniu dla zrozumienia charakteru działalności gospodarczej jest uzyskanie jasnego obrazu procesów przedsiębiorstwa (logistycznego łańcucha dostaw towarów) oraz środowiska branżowego, w którym dany podmiot działa (np. procesy, towary, stosowane procedury).

Istnieje kilka źródeł mogących przyczynić się do zwiększenia zrozumienia działalności podmiotu ubiegającego się o status AEO. W tym celu można wykorzystać zarówno źródła zewnętrzne, jak i wewnętrzne.

- Przykładowe źródła wewnętrzne, do których dostęp ma służba celna (oczywiście w zależności od sytuacji lokalnej/krajowej): informacje dotyczące VAT lub inne informacje od organów podatkowych; bazy danych Intrastat; informacje uzyskane w przeszłości poprzez celne systemy kontroli przywozu i/lub wywozu; poprzednie sprawozdania z kontroli; informacje na temat dotychczasowych zezwoleń celnych i bazy danych służb wywiadu.

- Przykładowe źródła zewnętrzne: izba handlowa, statystyki, opublikowane sprawozdania roczne, witryna internetowa, a także informacje uzyskane od samego podmiotu gospodarczego.

Pierwsza sekcja wytycznych zawiera wskaźniki związane z gromadzeniem właściwych informacji w celu uzyskania koniecznego wglądu w działalność gospodarczą danego podmiotu. Innym sposobem uzyskania informacji są wywiady oraz poszukiwanie udokumentowanych informacji w sekcji administracji danego podmiotu.

Ważne jest to, aby uzyskane informacje zostały odpowiednio udokumentowane i zarejestrowane.

2.4.3 ETAP 2 Jasne określenie celów

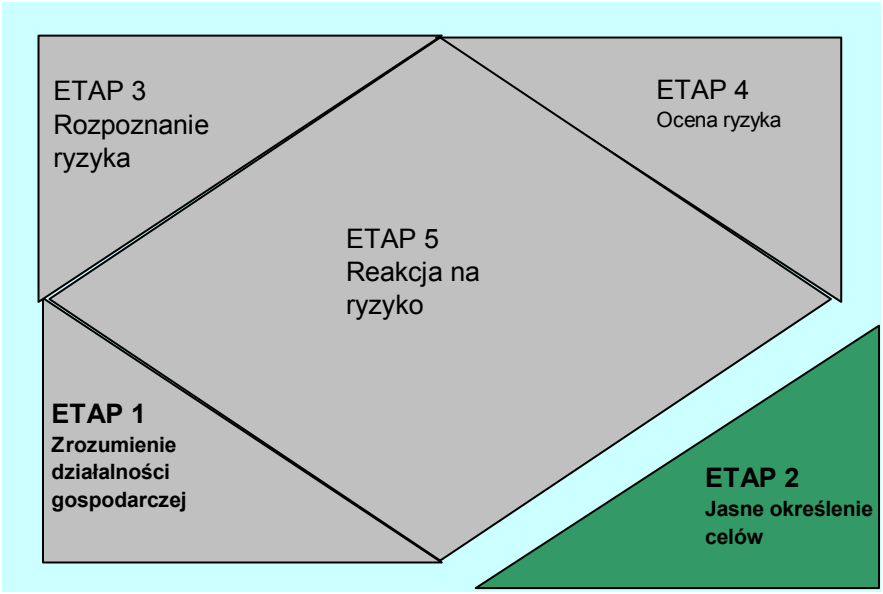

Nie wszystkie wymogi i podsekcje wytycznych dotyczą każdego podmiotu gospodarczego. We wstępnej części wytycznych opisano różne obowiązki głównych zainteresowanych podmiotów objętych łańcuchem dostaw.

Ogólnie rzecz biorąc: to, czy dane rodzaje ryzyka dotyczą danego podmiotu, należy ocenić w świetle celów organu celnego oraz rodzaju ułatwień i korzyści, jakie podmiot gospodarczy stara się uzyskać.

W pierwszej kolejności cele organu celnego kształtuje pragnienie pewności, iż spełniono wymogi fiskalne i związane z bezpieczeństwem. Są to cele ogólne zawarte we Wspólnotowym Kodeksie Celnym. Cele te stają się bardziej konkretne w odniesieniu do ułatwień i korzyści, które dany podmiot stara się uzyskać.

Po sprecyzowaniu celów celnych związanych z procesem wydawania podmiotowi gospodarczemu świadectwa AEO organy celne mogą postanowić o prowadzeniu prac w zespole, który można powołać na potrzeby tego procesu. Zespół taki powinien składać się z ekspertów z dziedziny np. aktów prawa i audytów (w oparciu o elektroniczne przetwarzanie danych).

Po sprecyzowaniu celów mogą one zostać wyjaśnione podmiotowi gospodarczemu w celu określenia, czy oczekiwania podmiotu gospodarczego pokrywają się z wymogami i ofertą programu AEO.

2.4.4 ETAP 3 Rozpoznanie ryzyka

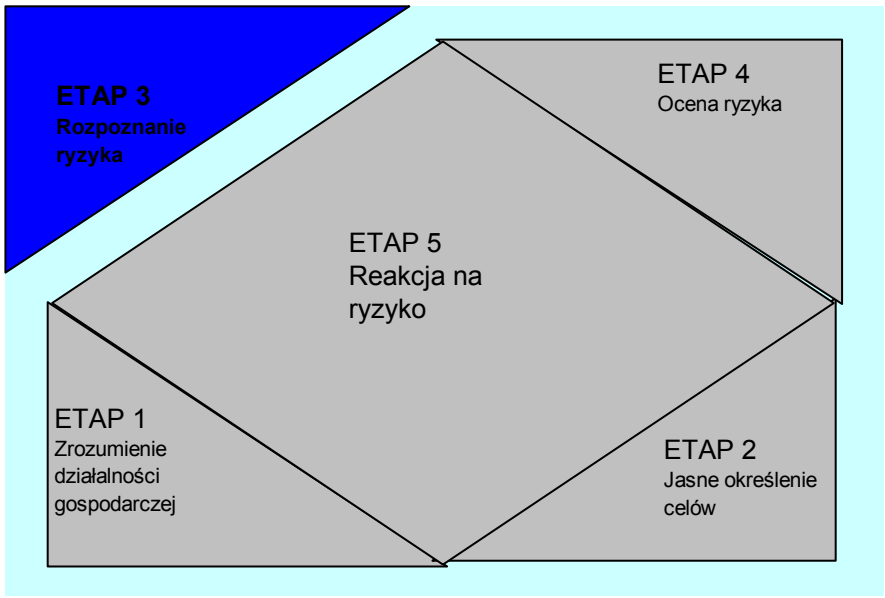

„Ryzyko" oznacza prawdopodobieństwo zdarzenia odnoszącego się do wjazdu, wyjazdu, tranzytu, przewozu i końcowego wykorzystania towarów w obrocie pomiędzy obszarem celnym Wspólnoty a państwami trzecimi oraz obecności towarów nie posiadających statusu wspólnotowego, które:

- uniemożliwia właściwe stosowanie środków wspólnotowych lub krajowych, lub
- naraża finansowe interesy Wspólnoty i jej państw członkowskich, lub
- stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa Wspólnoty, dla zdrowia publicznego, dla środowiska lub konsumentów.

Jeżeli organy celne koncentrują swe działania na danym podmiocie, a cele są jasno wytyczone, mogą one określić, czy potencjalne ryzyko dotyczy określonego podmiotu. Organy te mogą również wydać opinię na temat środków podjętych przez dany podmiot w celu zmniejszenia tego ryzyka.

Ryzyko potencjalne to ryzyko, które istnieje teoretycznie. O potencjalnym ryzyku można mówić z perspektywy ogólnej. Nie dotyczy ono konkretnego podmiotu. Pojedynczy podmiot gospodarczy nie jest w tym ujęciu w centrum uwagi. Zestaw rodzajów potencjalnego ryzyka nie musi być tworzony za każdym razem. Można go stworzyć raz, a następnie wykorzystywać we wszystkich kolejnych przypadkach. Grupa projektowa opracowała taki zestaw. Na potencjalne rodzaje ryzyka składają się wskaźniki ryzyka i odpowiadające im obszary zainteresowania podane w wytycznych.

Na dalszym etapie ważnym elementem jest rozpoznanie ryzyka związanego z danym podmiotem i procesami jego działalności. Dlatego też kluczowe znaczenie ma szczegółowe zrozumienie procesów związanych z działalnością gospodarczą danego podmiotu: skąd i dokąd dokonywany jest wwóz/wywóz towarów, co jest przedmiotem wwozu/wywozu, kim są partnerzy biznesowi i jakie części łańcucha dostaw obsługują. Dużą wagę należy zwrócić na informacje adekwatne i związane z ryzykiem, mogącym wystąpić w razie sytuacji/procedury wybranej przez dany podmiot.

2.4.5 ETAP 4 Ocena ryzyka

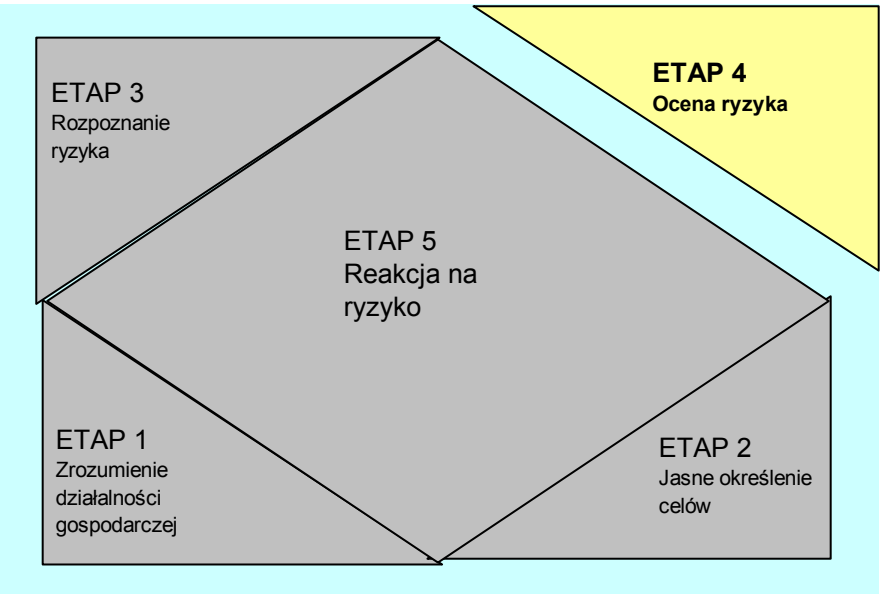

Ryzyko rozpoznane na etapie 3 należy ocenić porządkując według ważności różne rodzaje ryzyka na podstawie określenia ich wpływu na cele służb celnych oraz prawdopodobieństwa materializacji ryzyka.

Podejście to pozwala połączyć elementy ryzyka w obszerny (i całościowy) obraz oraz ustalić pod względem ważności względne powiązania między różnymi rodzajami ryzyka. Na tym etapie kluczowe znaczenie ma określenie zakresu środków podjętych przez dany podmiot celem ograniczenia skutków stwierdzonego ryzyka oraz sposobu uporządkowania według ważności różnych typów ryzyka (również w interesie podmiotów gospodarczych leży stworzenie ustrukturyzowanego podejścia w zakresie określania ryzyka, jego oceny i reakcji na różne rodzaje ryzyka).

Jak wspomniano, na tym etapie niezbędny/pożądany jest udział specjalisty, np. z dziedziny aktów prawa oraz audytu (EPD). Wiedza i perspektywy będą się różnić zwłaszcza wśród osób posiadających różne funkcje w administracji celnej. Po pozytywnym rozpoznaniu i ocenie rodzajów ryzyka, mogą one zostać umieszczone w profilu ryzyka w celu stworzenia całościowego obrazu wszystkich ważnych rodzajów ryzyka. Różne rodzaje ryzyka zostaną umiejscowione na mapie pod względem wpływu i prawdopodobieństwa wystąpienia.

Ocena ryzyka nie zawsze ma charakter ilościowy, jednakże mapa ryzyka zapewnia pewien sposób przejrzystości środowiska ryzyka danego podmiotu w odniesieniu do ułatwień celnych.

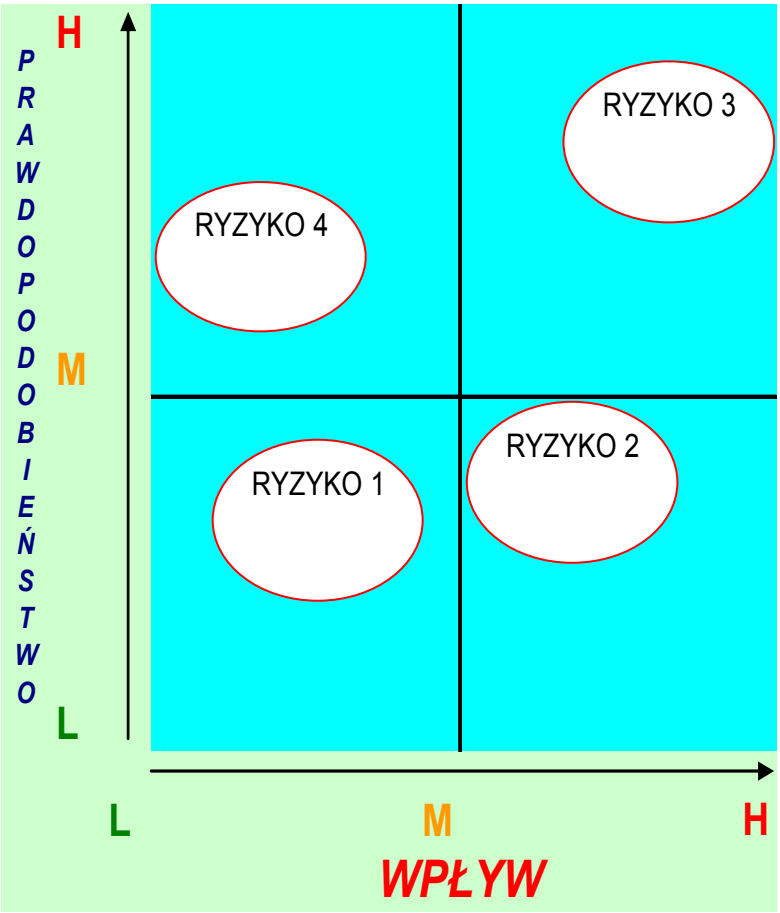

L = poziom niski *M = poziom średni* *H = poziom wysoki*

Po stworzeniu profilu ryzyka, należy się zatrzymać i chwilę nad nim zastanowić.

- ✓ Czy intuicyjnie wydaje się on sensowny? Czy obejmuje on wszystkie właściwe rodzaje ryzyka wymienione na liście kontrolnej?
- ✓ Czy istnieje potrzeba ilościowej oceny konkretnych rodzajów ryzyka?
- ✓ Czy całościowy obraz wszystkich ważnych rodzajów ryzyka uległ drastycznej zmianie od czasu poprzedniego mapowania podmiotu? Jeśli tak, dlaczego?

Po dokonaniu oceny wewnętrznej należy koniecznie przekazać wyniki tej oceny podmiotowi gospodarczemu celem zapewnienia, że ocena ta jest prawidłowa.

W celu maksymalnego uproszczenia wykonania podejścia związanego z mapowaniem ryzyka, pożądane jest podzielenie realizacji tej metody na dwie operacje: najpierw służby celne powinny przeprowadzić **mapowanie samodzielnie**, a następnie dokonać go **wspólnie** (wraz z podmiotem gospodarczym). Podczas tej drugiej operacji służby celne muszą podjąć ostateczną decyzję w sprawie ustalenia obszarów ryzyka i sposobu reakcji na nie.

Powody rozdzielenia metody mapowania ryzyka:

- Ułatwienie w tworzeniu własnej oceny sytuacji
  Urzędnicy celni mają możliwość stworzenia własnej oceny sytuacji bez potrzeby natychmiastowego dokonywania wszystkich kolejnych czynności związanych z całym procesem

- Większa organizacja
  Jest to zorganizowana metoda dokumentacji sposobu zmiany kierunków ryzyka od mapowania początkowego do wspólnego (końcowego).

- Pomoc w pracy urzędników
  Taki sposób ułatwia urzędnikom zdobywanie wiedzy na temat działania systemu ramowego oraz czynności, które należy podjąć na różnych etapach, w celu uniknięcia potencjalnych pomyłek.

- Promowanie przejrzystości i partnerstwa
  Podział wdrażania metody stanowi zachętę do współpracy między branżą celną i handlową, ponieważ dzięki niej obie strony podejmują odpowiednie działania przeciwko stwierdzonym rodzajom ryzyka oraz uzyskują przejrzystą dokumentację na ten temat.

Konieczne jest opracowanie ustrukturyzowanej, właściwej dokumentacji dotyczącej treści oceny. W szczególności należy udokumentować przyczyny oceny danego rodzaju ryzyka na danym poziomie w celu śledzenia możliwych (pozytywnych/negatywnych) zmian w rozwoju danego rodzaju ryzyka.

Przy stwierdzanie ważności ryzyka ważne jest, by opisane procesy zostały sprawdzone w praktyce. Aspekty finansowe można sprawdzić za pomocą losowo dokonywanych kontroli częściowych w dziale administracji danego podmiotu, ale większość zagadnień związanych z bezpieczeństwem należy zweryfikować fizycznie, także poprzez kontrole losowe.

Po przeprowadzeniu mapowania wszystkich ważnych rodzajów ryzyka i ich pełnym udokumentowaniu podczas fazy mapowania ryzyka przez służby celne można przejść do wspólnego mapowania ryzyka. Etap ten rozpoczyna się od przedstawienia i przedyskutowania z podmiotem gospodarczym wyników mapowania ryzyka przez służby celne. Następnie należy określić, czy ocena dokonana przez służby celne przystaje do aktualnej sytuacji (tzn. stwierdzić, w jakim stopniu dany podmiot gospodarczy podjął środki przeciwko stwierdzonemu ryzyku oraz w jaki sposób sam uporządkował według ważności różne rodzaje ryzyka).

Na koniec należy zdecydować o słabych i mocnych stronach administracji i kontroli wewnętrznej (AO/IC) operatora pod względem aspektów ogólnych i proceduralnych oraz o umiejscowieniu na mapie każdego stwierdzonego rodzaju ryzyka pod względem wpływu i prawdopodobieństwa.

Po dokonaniu oceny wszystkich ważnych rodzajów ryzyka, włącznie ze środkami podejmowanymi w odniesieniu do nich przez dany podmiot, może okazać się, że niektóre rodzaje ryzyka nie zostały (w dostateczny sposób) uwzględnione. Nazywamy je **pozostałym ryzykiem**.

2.4.6 ETAP 5 Reakcja na ryzyko

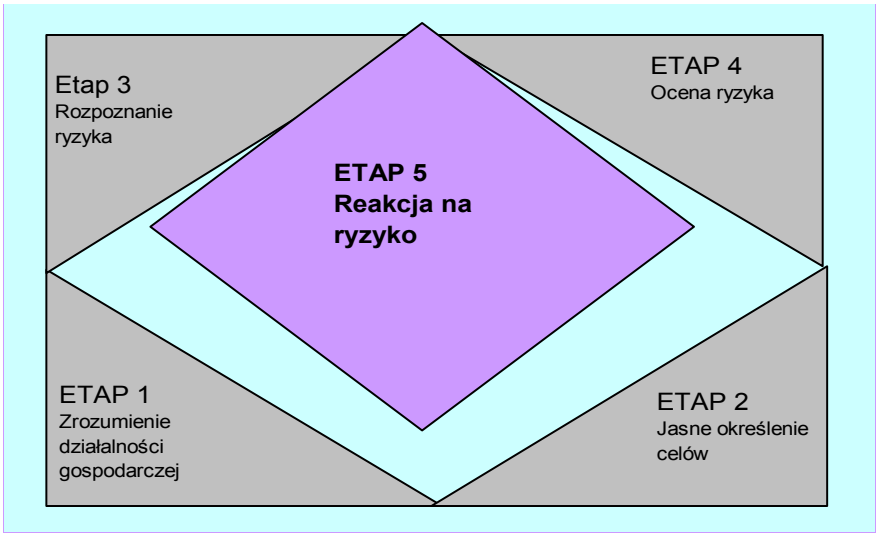

Ryzyko jest nieodłączną częścią działalności przedsiębiorstwa. W zamierzeniu administracja celna powinna zrozumieć ważne rodzaje ryzyka, ustalić granice podejmowania ryzyka i reagowania na ryzyko (w sposób dostosowany do sytuacji).

Przyznanie statusu AEO, a tym samym ułatwienia/uproszczenia działań celnych, może się teoretycznie rozpocząć w momencie zabezpieczenia przed wszystkimi rodzajami ryzyka. W przeciwnym razie należy ocenić, czy wniosek o przyznanie statusu należy odrzucić, czy też operator musi dokonać zmian lub usprawnień w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem lub ograniczenia go do poziomu, który byłby możliwy do przyjęcia.

Reakcja na ryzyko wiąże się z zastosowaniem jednej lub kilku poniższych strategii:

PODJĘCIE	**= w możliwym do przyjęcia zakresie**
OGRANICZENIE	**= plan kontroli**
PRZENIESIENIE	**= zabezpieczenie**
LIKWIDACJA	**= odrzucenie ułatwienia**

Podjęcie ryzyka

Istnieje pewien zakres i stopień reakcji na najważniejsze rodzaje ryzyka. Pewnego ryzyka nie da się uniknąć, a prawdopodobieństwo/wpływ innego ryzyka można praktycznie i po niewielkich kosztach zmniejszyć do zera. Fizycznie niemożliwe jest np. sprawdzenie wszystkich przesyłek wywozowych do krajów trzecich. Za każdym razem, gdy podjęcie ryzyka jest ważne, musi to zostać wyraźnie podkreślone, zrozumiane i zaakceptowane przez odpowiedni szczebel kierownictwa.

Ograniczenie ryzyka

Ponieważ reakcja na znaczne ryzyko ma zwykle charakter czynny, a nie bierny, należy odpowiednio zarządzać takimi reakcjami. Celem ograniczania ryzyka jest zmiana prawdopodobieństwa i/lub wpływu stwierdzonego ryzyka po to, aby uzyskać cele służb celnych. Przy założeniu, że ułatwienia celne są możliwe, podczas oceny można przyjąć, że ważne rodzaje ryzyka można (efektywnie) ograniczyć za pomocą konkretnych środków administracyjnych lub kontrolnych ze strony służb celnych. Środki takie muszą być opisane i przewidziane w planie kontroli/audytu.

Przeniesienie ryzyka

Czasem istnieje możliwość przeniesienia ryzyka na inną stronę. Podmiot gospodarczy może np. przenieść ryzyko dostępu osób nieupoważnionych na agencję monitorującą. Umowy między przedsiębiorstwem a stroną trzecią muszą zostać zbadane i ocenione.

Likwidacja ryzyka

Ryzyka można uniknąć dzięki szczegółowym kontrolom i/lub regularnym audytom, a nawet dzięki nieprzyznaniu wnioskowanego statusu.

Dostosowana do celu reakcja na ryzyko łączy w sobie różne strategie i mechanizmy osiągnięcia pożądanych rezultatów.

2.5 Przyznanie statusu AEO

Po ukończeniu pięcioetapowego procesu audytu wstępnego można wyciągnąć następujące wnioski:

(1) Jeżeli nie ma pozostałego ryzyka lub jeśli pozostałe ryzyko można efektywnie i skutecznie ograniczyć dzięki dodatkowym środkom kontrolnym, **status AEO może zostać przyznany**. Jeżeli po (pierwszym lub drugim) audycie wstępnym podjęto decyzję o przyznaniu statusu AEO, służby celne wydają zezwolenie/świadectwo danemu podmiotowi gospodarczemu. W razie konieczności, do zezwolenia/świadectwa dodaje się konkretne ustalenia robocze.

- Rodzajów pozostałego ryzyka jest zbyt wiele lub jest ono za duże, by można się było przed nim efektywnie i skutecznie zabezpieczyć za pomocą dodatkowych kontroli, ale podmiot może (i wyraża taką wolę) podjąć działania naprawcze dotyczące organizacji zarządzania i systemu kontroli wewnętrznej – w takim przypadku **w danej chwili nie można przyznać statusu AEO**, ale może się to okazać możliwe po podjęciu przez podmiot działań naprawczych. Działania takie muszą zostać sprawdzone przez służbę celną podczas (drugiego) audytu wstępnego (włącznie z procedurą wspólnego mapowania ryzyka) w celu ustalenia, czy pozostałe ryzyko stwierdzone podczas pierwszego audytu zostało zmniejszone w stopniu wystarczającym, a następnie status AEO może zostać przyznany.

- Rodzajów pozostałego ryzyka jest zbyt wiele lub jest ono za duże, by można się było przed nim efektywnie i skutecznie zabezpieczyć za pomocą dodatkowych kontroli, i nie ma możliwości (lub operator nie wyraża woli) podjęcia działań naprawczych dotyczących organizacji zarządzania i systemu kontroli wewnętrznej – w takim przypadku **statusu AEO nie przydziela się**.

Pożądane jest dokonywanie oceny końcowej w zespole. Kluczowe znaczenie ma dobra dokumentacja uzasadniająca wybór różnych rodzajów ryzyka, ich umiejscowienia i/lub przyczyn zmiany kierunków ryzyka na mapie.

2.6 Niższy wynik ryzyka upoważnionych podmiotów gospodarczych

Podczas przyszłych procedur kontroli celnych konieczna będzie identyfikacja podmiotu gospodarczego jako upoważnionego podmiotu AEO, co mogłoby wiązać się z niższym wynikiem ryzyka. Baza danych AEO nie jest jeszcze gotowa, dlatego w witrynie CIRCA dotyczącej AEO zamieszczony zostanie dokument, w którym państwa członkowskie będą mogły podać numery certyfikatów AEO.

Krajowe punkty kontaktowe mają obowiązek przekazywania tych numerów krajowym centrom analizy ryzyka, które będą musiały umieścić je we własnych systemach analitycznych, co przełoży się na zmniejszenie wyników ryzyka.

2.7 Plan audytu (metody kontroli)

Służby celne muszą sporządzić plan audytu obrazujący, w jaki zamierzają reagować na stwierdzone ryzyko. Wszystkie zamierzone środki kontrolne, kontrole przy deklaracjach celnych, inspekcje towarów i/lub audyty, które mają być przeprowadzane przez służby celne, muszą zostać opisane i przewidziane w planie audytu. Wyniki działań kontrolnych muszą być dokumentowane.

Po przyznaniu spółce statusu AEO należy wyznaczyć koordynatora ds. klienta, który zajmie się bieżącym zarządzaniem ryzyka. Nadzór może polegać np. na regularnych przeglądach ogólnych i szczegółowych danych przedsiębiorstwa. W razie wystąpienia zmian dotyczących zachowania spółki lub charakteru obrotu, koordynator ds. klienta ocenia, czy należy skontaktować się z daną spółką.

2.8 Ocena

Ogromne znaczenie ma regularna ocena statusu i korzyści przyznanych upoważnionemu podmiotowi gospodarczemu. Podczas takiej oceny ważną rolę odgrywa szereg elementów:

- Wyniki działań kontrolnych opisanych w planie audytu.
  Wyniki te mogą wskazywać, że podmiot gospodarczy nie chroni się już wystarczająco przed ryzykiem. Organy celne powinny regularnie oceniać wyniki działań kontrolnych, co może wiązać się z wprowadzeniem zmian w metodach kontroli lub przyznanym ułatwieniu.

- Sygnały danego podmiotu o zmianach w jego działalności, organizacji, procedurach itp.

- Inne informacje ogólne lub szczegółowe, mogące mieć wpływ na ułatwienie przyznane operatorowi.

- Organy celne muszą koniecznie dokładnie sprawdzać, czy podmiot gospodarczy nadal kontroluje ryzyko. Czy pojawiły się nowe rodzaje ryzyka? Czy jakość organizacji zarządzania i systemu kontroli wewnętrznej jest nadal tak dobra jak w podczas audytu wstępnego? Z tego względu organy celne od czasu do czasu muszą przeprowadzać audyt oceniający.

- Jeśli wyniki (jednego z elementów) oceny prowadzą do wniosku, że dany podmiot nie kontroluje lub przestał kontrolować jeden rodzaj lub większą liczbę rodzajów ryzyka, służby celne informują podmiot o wyciągniętych wnioskach. Podmiot gospodarczy musi wówczas podjąć działania naprawcze. Ocena działań naprawczych jest obowiązkiem służb celnych. W skrajnych sytuacjach może to również doprowadzić zawieszenia lub odebrania statusu AEO.